

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ШКОЛЯРІВ

Стаття присвячена досвіду розширення шкільного освітнього середовища шляхом організації навчання відповідно до здібностей учнів, використанню більш широкого спектра навчальних матеріалів та творчого педагогічного досвіду кращих учителів області, співпраці загальноосвітніх навчальних закладів з провідними університетами міста та обласним науково-методичним інститутом безперервної освіти.

The article is dedicated to the experience of school educational environment via the organization of studying according to students' abilities. The usage of broad spectrum of school appliances and creative pedagogical experience of the best teachers of the region and cooperation of the secondary schools, leading universities of the city and Regional In-Service Teacher Training Institute are presented in the article.

Сучасне соціокультурне середовище значно ширше інформаційного освітнього середовища школи. Непомірно зріс об'єм інформації і відповідно зросла швидкість наповнення, модернізації і засвоєння знань. Каналами актуальної інформації є широкий спектр друкованої навчальної літератури, спеціальних журналів, електронних освітніх продуктів та інтернету, телебачення, радіо.

Сучасна педагогічна спільнота стверджує, що особистість формується і конструюється середовищем мікросоціума і профільним середовищем, а вчитель як один із носіїв інформації не обмежує це середовище об'ємом своїх знань та умінь [7].

Педагогічний вплив освітнього середовища повинен відповідати інтересам і потребам дітей, батьків і суспільства в цілому. Учнів треба вчити одержувати, аналізувати та засвоювати інформацію різних джерел і використовувати її в новій реальності.

Підручник нового покоління повинен бути інтерактивним, доповнюватись електронним супроводом та цілою низкою навчальних матеріалів на папері. Творчі вчителі регіону створюють, публікують та використовують у своїй роботі дидактичні матеріали, які дають можливість індивідуалізувати процес навчання та контроль навчальних досягнень учнів [3; 4; 6; 9].

В освіті провідна роль відводиться переходу до когнітивного суспільства, де найбільш важливою є розумова діяльність, тому в школах проводиться експеримент по проектуванню і створенню нового освітнього середовища. Вивчення здібностей школярів та організація особистісно орієнтованого освітнього середовища, створення умов для активізації їх інтелектуально-творчої діяльності – це задача сьогоднішнього дня [11].

У багатьох школах і ліцеях Харкова та області діють програми “Обдарована дитина”, у планах яких виявлення обдарованих за сучасними психолого-педагогічними методиками та організація роботи з учнями, їх батьками та педагогами, які з ними працюють.

Шкільне освітнє середовище Куп'янської гімназії №1, наприклад, включає роботу в клубах “Інтелектуал”, “Формула успіху” та для соціально обдарованих дітей “Лідери майбутнього”. У гімназії функціонує “Куточок розумника” з постійно змінними інтелектуальними завданнями.

Адміністрація гімназії заохочує учнів та забезпечує їм можливість брати участь у різних змаганнях, конкурсах, турнірах, підтримує творчі і наукові зв'язки школярів з викладачами кафедр Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Результатом такої роботи є абсолютна перемога в 2006 р. учня гімназії Ткаченко О.В. на Всеукраїнській олімпіаді з хімії і третє місце на Міжнародній Менделєєвській олімпіаді (Єрван) та ціла низка перемог на нижчих щаблях успіху.

Програма передбачає моральне та матеріальне заохочення для обдарованих дітей, у тому числі нагородження грамотами та цінними подарунками, оздоровлення в дитячих таборах “Артек”, “Молода гвардія” та безкоштовні поїздки до театрів, музеїв та інше.

Під лозунгом: “Навчаючи вчуся” вчителі практикують педагогічні читання та науково-практичні конференції, беруть участь у дискусійному клубі “Учительські дебати”, де активно обговорюють нові педагогічні технології та елементи методик для роботи з обдарованими дітьми. У гімназії функціонують творчі групи вчителів для детального вивчення і апробації новітніх методик і педагогічних технологій у рамках творчої педагогічної лабораторії “Контакт”.

У цьому навчальному закладі запроваджена система заохочень для вчителів, які результативно працюють у напрямі підготовки учнів до обласних предметних олімпіад та науково-дослідних учнівських робіт по лінії МАН України.

Значно розширює професійне освітнє середовище співпраця шкіл з вищими навчальними закладами міста.

Співробітництво педагогів гімназій, ліцеїв і шкіл з викладачами вищої школи урізноманітнює форми навчально-пізнавальної діяльності, привчає учнів до більшої самостійності та веде до формування науково-практичних та дослідницько-пошукових компетенцій.

У формуванні змісту освіти особливе місце відводиться забезпеченню рівня освіти понад державний стандарт з профільних предметів шляхом запровадження профільних спецкурсів.

Створена система підготовки учнів у класах хіміко-біологічного профілю, що передбачає об'єднання навчання в школі та позакласні заняття у вищих навчальних закладах міста: Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна та в Національному фармацевтичному університеті, Національному технічному університеті “Харківський політехнічний університет” та Національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. Викладачі цих навчальних закладів читають лекції, ведуть семінари та залучають учнів до науково-дослідної роботи на основі укладених угод.

За методичної підтримки науковців, професорів та співробітників цих університетів вчителями створено та апробовано в загальноосвітніх навчальних закладах авторські програми, спецкурси і підручники для поглибленого вивчення хімії та для підготовки абітурієнтів. Вони були нагороджені дипломами I ступеня на виставках-ярмарках передових педагогічних ідей і технологій та рекомендовані Міністерством освіти і науки до використання в ЗНЗ [12: 8].

Моделі спеціалізованих класів і шкіл розширюють діапазон видів урочної і позаурочної діяльності школярів, яка відповідає їх запитам і потребам, стимулює самовдосконалення та самоосвіту вчителів.

Пошуку обдарованих дітей сприяє проведення учнівських олімпіад, турнірів та різноманітних конкурсів. З обдарованими учнями працюють, як правило, значні ентузіасти своєї справи.

Система підготовки учнів до хімічних олімпіад і конкурсів у таких навчальних закладах міста як ліцей “Імпульс”, “Технічний ліцей №173”, НВК №45 “Академічна гімназія, гімназія №55, НВК “Авторська школа Бойка” та інших здійснюється протягом усього навчального року.

Під керівництвом учителя заняття в гуртках, секціях і клубах проводять студенти-випускники цих навчальних закладів, у минулому – переможці та призери олімпіад. Ці неформальні контакти створюють умови для виховання особистостей, стимулюють бажання самовдосконалюватись. Талановитим учням потрібне професійне середовище спілкування відповідного рівня та приклади для наслідування [10].

У школах і ліцеях діють наукові учнівські товариства, члени яких перемагають у хімічних і хіміко-біологічних турнірах (турнір імені І.І. Мечникова в 2006 р., турнір імені М.А. Измайлова в 2004 р., Всеукраїнський турнір “Юний хімік”).

У “Технічному ліцеї №173” вчителем хімії [2] розроблено, апробовано та прийнято Виробничим об’єднанням “Укрпромхім” до промислового випуску набір реактивів “Юний хімік”, розроблено методичний посібник до нього.

Викладачі Харківського обласного науково-методичного інституту безперервної освіти (ХОНМІБО) під час проходження педагогами курсів підвищення кваліфікації проводять практичні заняття, які сприяють запровадженню в навчальних закладах компетентнісного підходу, особистісно орієнтованого навчання. Для викладання на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії залучаються відомі професори та науковці вищих навчальних закладів.

У ХОНМІБО створено програми для підвищення кваліфікації вчителів, які викладають у профільних класах, та широкий спектр посібників для допомоги вчителям і учням, видається журнал “Джерело педагогічної майстерності”.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Евстифеева О., Кучменко Н. Метод проектов – среда, в которой даже “неудачники” обретают силу и уверенность // Директор школы. Україна. – 2003. – №6. – С. 76-80.
2. Ковальова В.Д. Інноваційні технології креативного розвитку учнів на уроках хімії // Хімія. Біологія. – 2003. – №49. – С.6-9.
3. Ковальова В.Д. Хіміко-біологічна гра “Вуглеводи” // Хімія. Біологія. – 2003. – №11. – С.1-19.
4. Котляр З.В., Котляр В.М. Хімія 10-11. Посібник для вчителів. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2003. – 80 с.
5. Лернер П.С. Инноватика практической работы научного сотрудника в школе // Школьные технологии. – 2004. – №5. – С. 76-82.
6. Овчинникова А.И. Дифференцированные задания по химии. – Харьков: УМЦ “Школьник”, 2000. – 72 с.
7. Оспенникова Е.В. Информационно-образовательная среда и методы обучения // Школьные технологии. – 2002. – №2. – С. 31-43.
8. Рошаль А.Д. Химия – это просто. Занимательный учебник по химии. – Харьков: Ранок, 2002. – 210 с.
9. Тимофеева В.Р. Тестування на уроках хімії. – Харків: ХОНМІБО, 2005. – 104 с.
10. Устинюк Ю.А. Химия и химическое образование на рубеже веков: смена целей, методов и поколений специалистов // Рос. хим. ж. – 2001. – т. XLV, №2. – С. 83-91.
11. Хуторской А.В. Развитие одаренности школьников. Методика продуктивного обучения. – М.: Владос, 2000. – 285 с.
12. Черних та ін. Органічна хімія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації та учнів загальноосвітніх шкіл з класами поглибленого вивчення хімії / В.П.Черних, І.С. Гриценко, Н.М. Елисеєва; За ред. В.П. Черних. – Харків: Вид-во НфаУ; Оригінал, 2004. – 464 с.: іл.